

Kościół parafialny pw. Św. Andrzeja Świerada i Benedykta w Tropiu

Kościół parafialny pod wezwaniem Świętych Pustelników Andrzeja Świerada i Benedykta w Tropiu.

Kościół romański z przełomu XI/XII wieku. Jeden z najstarszych w Małopolsce. Kościół należy do najstarszych w tej części Polski. Miał go ufundować około 1045 roku Kazimierz Odnowiciel, a poświęcać około 1073 roku święty Stanisław męczennik. Według tradycji budynek powstał w miejscu, gdzie znajdowała się pustelnia świętego Świerada, mnicha benedyktyńskiego żyjącego na przełomie X i XI wieku.

Z pierwotnej budowli pozostały jednak tylko mury prezbiterium, wtórnie podwyższone, oraz relikty północnej i zachodniej ściany nawy. Ukończenie budowy datuje się na przełom XI-XII wieku. W XIII wieku do północnej ściany zostaje dobudowana zakrystia (teraz schowek). W XVI wieku część murów prezbiterium nadmurowano i przesklepiono kopułką z latarnią oraz do południowej ściany nawy dobudowano kaplicę Matki Bożej, która obecnie pełni rolę zakrystii.

W dokumentach sprzedaży dóbr Tropsztyna z 1535 kościół wzmiankowany jest jako pod wezwaniem świętego Geralda, a od 1556 do 1603 służył protestantom jako zbór kalwiński. Na początku XVII wieku kościół został przejęty na zbór braci polskich.

W XVII wieku prawdopodobnie około 1634 zostaje dobudowana kruchta i "klasztorek", znajdujące się na północnej ścianie nawy oraz następuje rozbudowanie nawy ku zachodowi.

Budowla orientowana, wykonana z ciosów piaskowca spojonych gliną z niewielką domieszką wapna. Kościół pierwotnie jednonawowy z wyodrębnionym prezbiterium zamkniętym prosto. W późniejszych wiekach dobudowano zakrystię przylegającą do północnej strony prezbiterium, następnie od strony południowej nawy - kaplicę Matki Bożej. Kolejnym etapem rozbudowy było przedłużenie nawy ku zachodowi, oraz od strony północnej, dobudowanie kruchty i "klasztorka", zewnętrznego pomieszczenia. Fasada budowli prosta, dwukondygnacyjna, z łukowo zwieńczonym otworem wejściowym. Dach blaszany z wieżyczką ma sygnaturkę.

Polichromowany strop z II połowy XVII wieku przemalowany w XIX wieku, przedstawia scenę Zesłania Ducha Świętego. Jest to kopia XVI wieku malowidła, Giorgia Vasariego z Florencji. Starsza warstwa oryginalnego malowidła widoczna jest w sondzie konserwatorskiej (1982). W ościeży północnego łuku tęczowego zachowały się fragmenty romańskiego malowidła w technice al fresco, z użyciem barwników niebieskiego i czerwonego. Przedstawiają postać węgierskiego władcy, świętego Stefana, w koronie z berłem w prawej dłoni, który sprowadził św. Świerada z Dunajca na węgierską wówczas Słowację. Pochodzi z I połowy XII w. i wiąże się z benedyktyńskim środowiskiem artystycznym środkowej i półd. Europy. W ościeży południowym widnieje romański zacheuszek w formie malowanego krzyża, obok późniejszego, gotyckiego - świadkowie wczesnych konsekracji tego kościoła, 1073 i po odbudowie kościoła po zniszczeniach tatarskich w XIII wieku.

W kościele znajdują się cztery okna zamknięte półkoliście. Zaślepione, na wschodniej ścianie prezbiterium oraz północnej ścianie nawy. Kolejne dwa na południowej ścianie prezbiterium, jedno pod drugim.

Dolne z czasów budowy, górne z okresu nadbudowy prezbiterium. W XIX wieku zostały połączone w jedno. Oprócz tego wysokie okno zamknięte ostrołukowo na południowej ścianie nawy. Z pierwotnej budowli pochodzi arkada łuku tęczowego wsparta na gzymsie impostowym o gzymsie impostowym o prostym profilu oraz pozostałości zach. portalu. Po stronie południowej nawy znajdują się odrzwia z herbem pruskim prowadzące do obecnej zakrystii. Po przeciwległej stronie wejście do kaplicy. Nad wejściem znajduje się chór muzyczny.

We wnętrzu znajduje się ołtarz główny i dwa boczne. Nastawa głównego niearchitektoniczna, w formie prostokątnej ramy obrazowej, zdobionej ornamentem kwiatowym i uskrzydłonymi główkami w górnych rogach. W ramie umieszczony jest prostokątny, półkoliście zamknięty obraz z 1626, przedstawiający koronację Matki Bożej, adorowanej przez patronów kościoła, świętych pustelników Świerada i Benedykta, w strojach kamedulskich; u kolan św. Świerada widzimy herb rodu Ośmiorogów-Gierałtów, zapewne fundatorów obrazu. Mensa ołtarza z brązowego marmuru, została wykonana w 1627, ozdobiona herbem i inicjałami fundatora Jana Wiernka z Witowic. Powstanie bocznych ołtarzy datuje się na drugą połowę XVIII wieku. W lewym znajduje się obraz św. Benedykta, pustelnika i męczennika, datowany na 1765. W prawym, obraz Matki Bożej Różańcowej. Zdobione są ornamentami rocaille. Na południowej ścianie znajduje się obudowa chrzcielnicy, ze scenami Obrzezania, Chrztu Pańskiego oraz chrztu dziecka szlacheckiego i chłopskiego. Skrywa ona umieszczone wewnątrz muru kamienne naczynie chrzcielne, prawdopodobnie z XVI wieku. Z podobnego okresu pochodzi konfesjonał znajdujący się w _____

Gminny Ośrodek Kultury w Gródku nad Dunajcem

kruchcie. Na północnej ścianie nawy znajduje się wykonane z brązowego marmuru epitafium Jana Wiernka, który był jednym z fundatorów rozbudowy kościoła. Obok znajduje się drugie epitafium, wykonane z białego marmuru, uczestnika powstania listopadowego w 1831 i zesłańca na Sybir, Adama Siedmiogrodzkiego. W połowie nawy po przeciwległych stronach wiszą XX wieczne przedstawienia: świętego Benedykta po północnej stronie i Matki Boskiej Częstochowskiej po południowej.

W kościele znajdują się trzy relikwiarze:

- świętej Matki Teresy z Kalkuty,
- z kością świętego Świerada,
- Krzyża Świętego.